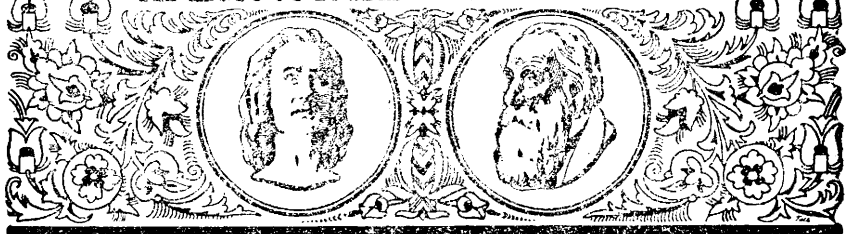

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Karácsony.

Rég elzugott az első őszi szél, elhultak a sárgult falevelek is, hideg szállott a mi szép tájunkra s a föld szive bennebb, mélyre vonult.

Fecske, gólya, más tájakra szálltak, patak vize fehér jéggé dermed s minden reggel zuzmara van fagyva a szegény ember kicsiny ablakára.

Künn a gabona várja a hófedőt, hogy a télnek fagyja meg ne ártson s az ember benn szívének legmélyén vigasztaló örömeit.

Tél fagyának kellős-közepében tavaszi hirt hoz a harang szava... ma született, igen ma született... Jézus, az igazi ember... maga.

Péter otthon hálóját kötözi, javítgatja melegebb időre s álmodik gazdag halfogásról, jobb életről, könnyebb jövőről.

Magyar testvér, erdélyi bús ember, drága faj- és kedves jó hitfelem! Mondd meg nekem, hittel várod-e a karácsonyi örömeit?

Van-e benned egy isteni szikra nagyot merő, messze világító s van-e benned merész lélek ahhoz, hogy meglásd a szeretet Jézusát?

Gyülölködő világ közepette, megpróbáló nehéz viszonyokban te kell, hogy a szeretetet ápold, Isten rád bizta e nemes ügyet.

Áldott szép karácsony, ünnepek ünnepe, meggyötört szívünknek öröme, vágyódó lelkünknek beteljesülése... jöjj el csak mi közénk, bátorsággal jöjj el. Kicsiny, gyöngé népek csak te reád várnak, erőtelen kezek csak tégedet áldanak s acélos erőssé, tette késszé válnak... szent karácsony téged a szívekbe zárnak, mélyen bele zárnak.

Dr. Kiss Elek.

TŰZHELY MELLETT

Ki az a Jézus...?

1. Ki az a Jézus, aki született?
 Világnak szóló örömuzenet,
 Évezredeknek titkos epedése,
 Angyalzsolozsmák zümmögő meséje,
 Az idők teljessége, lázban
 Kiáltó szó a pusztaságban.
2. Ki az a Jézus, aki született?
 Az Örökkévalótól jött követ:
 Országom eljön, jön a virradattal,
 A bércek ormán már dereng a hajnal,
 A rettentések éjtszakája
 Alámerrül a szennyes árnyba.
3. Ki az a Jézus, aki született?
 Az életmag, amely elvetetett,
 A vér, amelyet hasztalan nem ittak,
 Az ige, mely minden *miért*-re hirt ad,
 Boldog *bizony* a sok *talán*-ra,
 Győzelmi dal a bús halálra.
4. Ki az a Jézus, aki született?
 A békesség, szelid könnytelt szemek.
 A háborúság-szenvedő ne féljen,
 Az igazért korbács-ütés se szégyen,
 A boldogság, mely nem tud fájni,
 Nem tudja még, a boldogság mi.
5. Ki az a Jézus, aki született?
 Oh, nézzetek rá, Ó a Szeretet,
 Az érző sziv az elfásult világban,
 Az áhitat az Úrnak templomában,
 Nem zörgő cimbalom, csak halkkal
 Való beszéd önnönmagunkkal.
6. Ki az a Jézus, aki született?
 Az út, amely az Úrhoz elvezet,
 A Megváltó, ki éltünk drága kincsét
 Kiásta és kezünkbe adta ismét:
 Mit vánszorogsz koldusként, ember?
 Királyfi vagy, hát föl a fejjel!

7. Ki az a Jézus, aki született?
A vak világba Látó érkezett.
Gonosz erők játéka voln' az ember?
Nem, nem, a sorsért átkozódní nem kell.
Omoljék itt bár össze minden,
Ő győz tebenned, Ő, az Isten.
8. Ki az a Jézus, ki megérkezett?
A bíróvá tett lelkiismeret,
Ez új törvénytörvény, melynek, jaj, a széke
Nem ott vár messze-messze fent az égbe',
Itt ítélt s minden mennybe, pokla
Elfér egy kis könnyecsebbe, csókba.
9. Ki az a Jézus, ki megérkezett?
Az új ember, ki *bennünk* született.
Harsogj hozsánát, szív az érkezőnek,
Oh hints, virágot hints az ébredőnek.
Megvirrad még, másként lesz minden,
Ember, ne félj, mert él az Isten!

Pálffy Márton.

Karácsonyi versezet.**Mózes próféta.**

1. Ide figyeljetez tisztos gyülekezet,
Kik karácsonyfát látni ide feljöttek.
Rég elmúlt időknék emberei szólnak,
Kik a régieknék imigy jósolgattak.
2. Csillag fog származni Jákobból tinéktek,
Kik az egy Istenben híven reménykedtek.
Birodalma leszen mindig Juda földjén,
Amíg egy ember leszen ezen a földtekén.
3. Ezt a jövendölést Mózes mondja nekünk!
Mint akitől vagyon legrégebbi szent könyvünk.
Igy biztatta népét hajdan a pusztában,
Hogy bizzek Istenben és prófétájában.

Ézsaiás próféta.

1. Nemcsak Mózes vala az Úr szószólója.
Kik által hallatott földön Isten szava.
A nagy Ézsaiás szüntelen hirdette,
Hogy születik nekünk az Égnek gyermeke.

2. Vesszőszál származik Ézsai törzséből,
Aki Forrás leend az Isten lelkéből.
Királyok dajkái az ő egyházának,
És akkor a vakok szemei megnyílnak.
3. Teljes léssen a föld szent tudományával,
Bővelkedik minden a lelki Forrással.
Sionnak is léssen megváltó szent Ura,
Aki nem léssen más, mint a kis Jézuska.

Jeremiás próféta.

1. Jeremiás vala egy más nagy próféta,
Ki által hallatott szintén az Úr szava.
Ő is gyakran szólott a jövő korszokról,
Isten szive szerint való jó pásztorról.
2. Mely szerint az Isten jó pásztort fog adni,
Ki e földön mindig igazat fog tenni.
Feltámassza benne Dávid király magvát,
Ki bennünk építi az Isten országát.
3. Így jövendölt vala Isten prófétája,
Ki fogságban szenvedt a nagy Babilonba.
Én is egy boldogabb jövendőt jósolok,
Melyért minden buzgó szív feldobog.

Zakariás próféta.

1. A végső próféta Zakariás vala,
Ki Jézus jöttéről gyakran prófétála.
Csemetének jelzi a jó Isten fiát,
Aki megépíti az Úrnak templomát.
2. Békesség fog lenni az ember szivekben
Hogyha megjelenik az idő teljében
Békesség, szeretet a mennyben és földön
Ez lesz mindenkinek a valódi öröm
3. Ugy szól a Jézusról, mint lelki királyról
Ki bizonyágot tesz az ő szent Atyjáról
Igy jövendölt nekünk a rég elmúlt világ
Mig megnyertük végre lelkünk Megváltóját.

Első angyal.

1. Isten küldött engem hozzátok emberek
Midőn közöttetek örömet hirdetek
- Ne féljete, mert ami megígértetett
A mai estével mind beteljesedett.

2. Nemcsak egy embernek léssen ma öröme
Az egész világnak örül szive, lelke
Mert igaz Megtartó született ma nektek
Ki kedves gyermeke Ég föld Istenének.
3. Ez az Úr Krisztus Dávid városában
Bepólválva fekszik barmok jászolában
Mellette van apja és szerető anyja
József az ácsmester s hí neje Mária.
4. Látjátok pásztorok a jó Isten dolgát
Ki hozzátok küldi az ő igaz fiát
Atyai jósággal, mindig azt akarja
Hogy boldogság legyen minden ember sorsa.

Második angyal.

1. Imára emberek, szivetek buzogjon
Minden emberi ajk dicséretet mondjon
Dicséretet az ég és föld Istenének
Mert látható jele vagyon kegyelmének.
2. Bethlehem városát fénybe borította
Dávid nemzetségét éigig magasztalta
Csudálatos dolog lett Izrael földjén
Az égből földre jött hit, szeretet s remény.
3. Sötétség országa egészen elveszett
Tudatlanság homálya a mélységbe esett
Világosság gerjed a homály hegyeken
Tudomány, békesség az ember lelkekben.
4. Jertek, oh jertek, midőn ezt éneklem
Nagy dicsőség a magasságos mennyekben
A mi jó Urunknak és szent Istenünknek;
Béke s jóakarát földön embereknek.

Első pásztor.

1. Keljünk fel pásztorok, ébredjünk fel végre,
Nézzünk fel egyenként a csillagos égre.
Csudálatos hangok szólnak a magasban,
Melytől az embersziv hangosabban dobban.
2. Isten szava szólott a mi lelkeinkhez,
Melynek folytán bennünk az öröm gerjedez.
Halljátok, született nekünk a Megtartó,
Az igazi Krisztus, mindent boldogító.

3. Jertek szépen s menjünk mind el Bethlehembe,
A mi Megváltónknak születés helyére.
Lássuk meg a dolgot, mi megjelentetett,
Hogy minékünk ottan Krisztus született.

Második pásztor.

1. Jól mondd hű pajtás, hogy keljünk s ébredjünk,
Mert elég rég idő, hogy mindig tévelygünk.
Lám a nagy próféták sokszor jövendölték,
Hogy könnyörül rajtunk végre a magas ég.
2. Amit a próféták hajdan jósolgattak,
Az angyali szavak olyat mondogattak.
Legjobb meggyőződni saját szemekkel,
Jöjjetek és bátran mindnyájan menjünk el.
3. Mit láttak szemeink kicsiny Bethlehemben?
Sűrű néptömeget láttunk minden helyen.
Egy kis istállóban láttunk aztán csudát,
Egy kedves gyermeket s boldog apát, anyát.
4. A jászolban feküdt, angyalin mosolygott,
Egész kis lényéről szeretet áradott.
Ő volt az Istennek ártatlan báránya,
Az igaz Istennek legnagyobb áldása.

Simeon.

1. Uram, jó Istenem! hallgass hű szolgálóra,
Reménységben megöszült Simeonóra.
Évek óta várokztam e gyermekre,
Ki próféták által sokszor volt ígérve.
2. Im látták szemeim, amire úgy vártam,
Lesz már boldog világ egész Judeában.
Mert megmenti népét a lelki rabságból,
Bűntől, kárhozattól s minden nyavalyától.
3. Minden szív örüljön, dicsérje az Urat,
Ki megadta nekünk szabadulásunkat.
Szülők és gyermekek! mi is hát örvendjünk,
Hogy ez évben újból karácsonyt érhattünk.
4. Bocsássad el Uram szolgáló békességgel,
Mert betelt a lelkem a Te kegyelmeddel.
E kisdéd gyermeket tartsd meg szeretetben,
Hogy általa minden üdvösséget nyerjen.

A Dávid Ferenc-Egylet nagygyűlése.

Szép számú hallgatóság jelenlétében tartotta meg Egyletünk 43-ik közgyűlését f. évi november hó 5-én d. u. 4 órakor kollégiumunk disztermében. A gyűlést a kollégium ifjúságának énekkara vezette be gyönyörű karénekkal, melynek betanítása Útő Lajos énektanárunk érdeme. Utána Végh Benjámín, háromszék-köri esperes mondott bensőségteljes, szép imát. Dr. Boros György, egyletünk ügyvezető-alelnöke a következő megnyitó beszédet olvasta fel:

Brassai bácsi a D. F. E. élén.

A kőszáli sas a legmagasabb orom csúcsán ül némán, csöndesen. Talán a mult napok hiu kísérletei búsitják, vagy elhagyott egyedülisége fölött elmélkedik. Mindig magából indul ki és magához tér vissza, s mindig az a refrain nyugtatja meg: én vagyok a sziklák ura. Az a férfi, akinek neve az Urnak 1927-ik esztendejében bejárta a magyar ajkak százait és ezreit, ezelőtt 43 esztendővel hosszú élete termékeny csúcsán állva szemlélte a multat és gondolkozott a jövődőről. Egy volt bizonyos előtte: a mi csekély idöm és eröm még vagyok, azt szeretném, ha lehet, hazámnak s ha kell egyházamnak szentelni.

Elmélkedése közben megpendül az első s a legnagyobb szív: Dávid Ferenc. Tudós, reformátor, hős, s ha kell, egyedülálló, de mindig előre is messze tekintő. Brassainak egészen kapóra jó, midőn a körülte nyüzsgő, mozgó unitárius ifjúság a Dávid neve mellett az övét emlegeti és így szól, jöjj te, kinek erős, kipróbált szárnyaid vannak: jöjj, vezess, taníts repülni minket és mi hiven követünk téged.

Brassai leszállott a 85 év olympusi magaslatáról, ajakáról elhangzott a jelszó, a jövőnek vallásra lesz szüksége és a jövő vallása a ti kezetekben.

Vajjon prófétai látás szülte-e ezt a gondolatot, vajjon lehetséges volt-e neki megsejteni, hogy jó olyan idő, amilyen most ime itt is vagyok, midőn minden gondolkozó elme szeretne valami újat, a mostani légkörnek, ennek az ujnak látszó megbénult, csonkult világnak megfelelő istengondolatot és megnyugtató hitet teremteni.

Csak egyről vagyunk bizonyosak: Brassai a korral haladott, s most is csak olyant kívánna tenni, ami a mai kor szellemének megfelel.

Midőn Brassai arra vállalkozott, hogy Egyletünk élére áll, hitte, hogy jót tenni lehet. Olvassuk elnöki szózatait s higyük, hogy mindenki tehet jót embertársai érdekében. Ha szeretjük népünket, ha bizunk jövőnkben, fogjunk kezét népünk mivelése érdekében.

Egyházunk kisebb és nagyobb községeiben, kivétel nélkül mindenütt ünnepelték nagy Brassaink dicső emlékét. Nekünk, a Brassai egyletének nemcsak a multért, hanem a jövőért is gondolnunk és tennünk kell. Azt szeretném, ha a Brassai nagy lelke átjárná minden unitárius elméjét. Azt szeretném, ha a Brassai jóságos

szíve meghatná minden unitárius szívét. Ekkor elérnök, hogy a tehetséges ifjú nem szakítná félbe tanulmányait a szegénység miatt. Ekkor dicsőségnek tekintené minden ifju, ha nagy nélkülözéssel és mégnagyobb küzdelemmel, de minden áron kivivná maga számára a sikert.

Ha példára van szükségünk, ime, itt a Brassai példája, ha lelkesedésre, hallgassunk az ő szavára.

Mindenek fölött pedig áldjuk és tiszteljük első elnökünk, Brassai Sámuel emlékét!

A megnyitó beszéd elhangzása után Lőrinczi Dénes, aranyoskői esperes emelkedett szólásra, méltatva a megnyitó beszéd szépségét és tartalmasságát, s egyuttal indítványozva, hogy a közgyűlés szavazzon köszönetet Dr. Boros Györgynek azért a tartalmas és magasnivóju könyvért, melyet ő Dr. Brassai Sámuelről, Egyletünk első elnökéről írt.

Ezután Szent-Iványi Sándor titkár felolvassa az Egylet Választmányának javaslatát, hogy a Br. Petrichevich-Horváth Arthur, küüllői-köri felügyelő gondnok úr lemondása következtében megüresedett elnöki széket töltse be Gr. Horváth-Tholdy Rudolf marosnémeti földbirtokos úr személyével. A közgyűlés fájdalommal látva be, hogy Br. Petrichevich-Horváth Arthur úgy gyöngöe egészségére, mint nagy elfoglaltságára való tekintettel lemondását visszavonhatatlanul fenntartja, — az így megürült elnöki méltóságba egyhangu lelkesedéssel megválasztotta Gr. Horváth-Tholdy Rudolf urat és kiküldte Végh B., Keresztesi D., Taar G. fiait, hogy a grófot a közgyűlésbe és az elnöki méltóságra meghívja. Mikor uj elnökünk a kiküldött bizottság élén a terembe lépett, általános lelkesedés, éljenzés és óváció fogadta, valamint székfoglaló beszédét is, melyet Dr. Boros György üdvözlő beszéde után megtartott.

Elfoglalja székét és kétezer leut a D. F. perselyébe ad. Uj elnökünk megnyerő, kedves egyénisége, melyet legjobban „a szív udvariassága“ jellemez, mindannyiunkra mély benyomást tett s azt a meggyőződést érlette meg bennünk, hogy alkalmasabb egyént valóban nem is találhattunk volna az elnöki állás betöltésére.

De nemcsak a Dávid Ferenc Egylet örvendhet annak, hogy Ő méltóságát megnyerte az elnöki tiszt számára, hanem az egész unitárius egyház. Uj elnökünk a nov. 6-án tartott „közös ebéden, midőn az egyházi segélyakció számára az 1928. évre 50,000 leut felajánlott, olyan bizonyítékát adta nemes áldozatkészségének és egyházszeretetének, amely nemcsak tiszteletet érdemel, hanem például szolgálhat mindenki számára. Ő valóban cselekedetével is megmutatta hitét mindjárt az első alkalommal.

Egyletünk minden tagja örömmel és büszkeséggel tekint uj elnökére s midőn hivatalba lépése után először üdvözölhetjük őt lapunk hasábjain, kérjük, ne szűnjön meg jó szívével és szolgálata kész, keresztényi lelkiületével a Dávid Ferenc Egylet nemes céljait elősegíteni.

Elnöki székfoglaló után következtek a különböző jelentések Egyletünk, valamint a Nőegylet évi munkásságáról. A titkári jelentéseket egész terjedelmükben le fogjuk közölni lapunk hasábjain, hogy Egyletünk minden egyes tagja tiszta képet nyerjen úgy a vidék, mint a központ munkásságáról: Szent-Iványi Sándor, ki Dr. Varga Béla főtitkárunk helyett felolvasta az évi jelentést, valamint Ürmössi Károlyné a Nőegylet főtitkára, jelentései után Keresztesy Dénes és Nagy Béla fiaii fejezték ki megalégedésüket és elismerésüket az egylet munkásságával szemben.

A Nőkövetségé ügyv. alelnöknője, Dr. Boros Györgyné urnő felolvasása következett ezután, melyet tárgyának érdekessége és a felolvasó érdekes megfigyelései miatt itt közlünk:

Tisztelt Közgyűlés! Gondolom szívesen fogják venni, ha a rendes elnöki jelentés helyett ezuttal egy kis beszámolót, azaz ismertetést fogok adni a Prágában tartott internacionális szabadgondolkodók kongresszusáról. Erdélyből 12-en vettünk részt.

A kongresszus szeptember 4-én reggel kezdődött templomozással, melyet egyszerre két helyen tartottak. Egyik volt a Representations Haus egyik termében. Beszélték Capek prágai lelkész, egy afrikai és egy németországi lelkész. Sajnáltuk, hogy ezen nem vehettünk részt, mert a másik istentiszteletre siettünk, melyet a St. Nicholas templomban tartottak. Ez tulajdonképen orosz templom, de katolikusok használják. Annak is egy alakulata, melyet cseh-szlovák vallásnak neveznek és amely átmenetet képez a róm. katolikus és a protestáns vallások között. A szertartást a jelenlegi püspökjük végezte. Egészen meglepő volt, semmi nem volt az ismert katolikus szertartásból, semmi mise, sem tömjén, sem csemetés, sem szentség felmutatása, sem segédpapok, sem ministráns gyerekek. A püspök egyedül állott egy rögtönzött oltár mellett, mely olyan volt mint egy virágos kis asztal a templom közepén, majdnem a közönség között. Innen beszélt cseh nyelven. Közben a hallgatóság is vele imádkozott hangosan. Végül felmutatta a keresztet.

A kongresszus tárgysorozata hétfőn, szeptember 5-én vette kezdetét. Először is a közelebről elhunyt kongresszusi tagokról emlékeztek meg szépen, kegyelettel. Mindennap 5—6 értekezést olvastak fel. Megvallom kissé félttem ezektől a száraz, tudományos előadásoktól. De aggodalmam már az első napon eloszlott. Oly érdekesek, ismerettefejlesztők és könnyen megérthetők voltak, hogy valóságos élvezetet szereztek a hallgatóságnak. Azonkívül minden egyes értekezés le volt fordítva 4 nyelvre (cseh, angol, francia, német) így aki valamit nem értett volna meg, könnyen utána nézhetett. Ilyen fordítást többet elhoztunk magunkkal, akit érdekel szívesen bemutatjuk, annyival inkább, mert sem időnk, sem terünk nem engedi, hogy az egyes felolvasásokat ismertessük. Azonban annyit legyen szabad megjegyezni, hogy a sokféle theologiai fejtegetések és a különböző vallások ismertetése reám azt

a benyomást tették, hogy minden ut Istenhez vezet és egy az abszolút tiszta igazság: Isten, kit különböző nyelven és szertartással, de egyforma szívvvel és lélekkel imádunk.

A kongresszusi napok tárgysorozatában kedves változatosságot csinált, hogy egyik felolvasóülést a szlávsziget nagytermében tartották meg, este 8 órakor, ezrekre menő óriási hallgatóság jelenléte mellett. Itt először Dr. Bradley chicagói lelkész beszélt lelkesen, ki saját maga 3000 hívével együtt csak nemrégiben tért át az unitárius hitre. Azután Nibergall marburgi tanár tartott érdekes felolvasást. Ezen felolvasó ülésen Capek prágai lelkész elnökölt, ki szép megnyitó beszédet mondott és ő vezette az éneket, mely az estének ünnepi színezetet adott. Szép, nagy vegyeskar szerepelt háromszor az estélyen, unitáriusok. Azonkívül a lelkész vezénylete mellett énekelt az egész gyülekezet. Nők és férfiak egyaránt. Ezek a gyülekezeti énekek mély benyomást tettek. Azt a vágyat keltette fel, hogy addig nem szabad nyugodnunk, míg ezt nálunk is be nem vezetjük. Oly szép és megható a templomi énekekben a női hang és mégis oly kevesen vesznek részt nőink a gyülekezeti énekekben. Már most innen kérem az asszonyokat és leányokat, hogy ezután énekeljenek a templomban.

És most áttérek arra ami minket unitárius nőkszövetségét legjobban érdekel — a Nők Szövetségének nagygyűlésére. Mielőtt ezt tenném, legyen szabad megjegyeznem, ami kissé bántott ezen nagyszerűen rendezett és vezetett kongresszus lefolyása alatt, — hogy kevés teret engedtek a nőknek. A felolvasók között csak egyetlenegy nő szerepelt, Dr. Carola Barth egy nevelésügyi felolvasással a „Modern vallásos nevelés“-ről. Ehez hozzászólt Drummond kisasszony, egyik londoni leánygimnázium igazgatónője. Pedig a kongresszus résztvevőinek jelentékeny részét képezték a nők. Jöttek még Afrikából és Jeruzsálemből is. Érdekes lett volna ezektől is valamit hallani. De eltértem a Nők Szövetségének gyűlésétől — melyet a kongresszus utolsó napján csütörtökön, szeptember 8-án délután 5 órára tüzték ki. Ugyanazon délután a kongresszus női tagjai a gyűlés előtt megkoszorúztuk a Massarykné sírját s így a nőkszövetsége gyűlésére 5 óra helyett fél 8-kor érkeztünk meg. Többen közülünk, azon este el kellett, hogy utazzunk. Így sietni kellett a tárgysorozattal. Először barátságos teára asztalhoz ültünk. Csak azután alakult meg az értekezlet, Mrs. Birdhouse elnöklete alatt. Titkár Miss Brook Herford volt. Elnök rövid üdvözlő beszéde után az egyes országokat rendre szólították. Azután rendre felszólították, hogy tegyünk meg jelentéseinket. Én is felolvastam röviden megfogalmazott jelentésemet, melyben igyekeztem előadni egyházaink és iskoláink veszteségeit és küzdelmeit adott viszonyaink között. Beszámoltam nőszövetségünk működéséről, társadalmi és missiói tevékenységünkről, leányotthonról, szegényeink segélyezéséről, a sokféle nehézségekről melyekkel meg kell küzdenünk.

Titkári jelentés a D. F. E. 1926/27. évi működéséről.

Tisztelt közgyűlés!

Az elmúlt esztendő az egyleti élet fokozatos fellendülésének a jegyében folyt le. Habár még mindig vannak Egyházközségeink, amelyek — úgy látszik — nem tartják szükségesnek kimondottan az Egylet zászlója alatt folytatni egyháztársadalmi munkájukat és vannak — sajnos — olyan helyek, ahol a vidéki kiskirályoknak, a csendőrőrmestereknek a basáskodása és zsarnokoskodása még nem ért véget, holott Egyletünknek Törvényszéki döntés értelmében joga van működni — azt kell mondanunk, hogy az egyleti élet elég szépen fejlődött; sok új alakulás van s ha lassan is, de közeledünk célunkhoz. Mint általában érdekes és örvendetes tünetet kell megemlítenünk, hogy nemcsak igen sok községünkben van kulturház, hanem igen sokban látjuk a törekvést arra, hogy legyen ilyen. Mindenesetre felemelő az a tudat, hogy népünkben annyira él a lekesedés a szellemi művelődés iránt, mert a kulturházak alkotása vagy megalkotásának a vágyai mégis csak erre mutat. Bárcsak minél hamarabb megvalósulhatnának mindenütt ezek az épületek, amelyek magasztos hivatása az lesz, hogy az iskolától megfosztott, sok helyt még anyanyelvéből is kitudott, zaklatott és sanyargatott hiveink megtalálják itt — a templom mellett — azt a szellemi táplálékot, amely Isten igéje mellett népünk faji és anyagi fennmaradásának nélkülözhetetlen kelléke.

Mint hogy összefoglaló, kör-i jelentést csak négy egyh.-körből kaptunk, a többire nézve kénytelenek voltunk adatainkat részben a vasárnapi iskolai jelentésekből kiszedegetni, részben pedig az Unitárius Közlöny múlt évi évfoiyamából. A jelentés épen ezen oknál fogva nem lehet pontos s ha valamely egyházközség kimarad, vessen magára, illetve a körre, amelyhez tartozik s amely nem küldött be jelentést a kör-i egyleti élet működéséről. Sokszor halljuk, hogy nem a jelentésből kell megítélnünk a helyzetet, mert némely helyen nagyon szépen dolgoznak és semmit sem jelentenek, másutt épen a fordítottja forog fenn. Bármiként is áll a dolog, nekünk mégis csak a jelentésekre kell támaszkodnunk s épen azért kívánatos volna jövőre, hogy minden kör küldje fel a maga röviden összefoglaló jelentését a kör-i egyleti munkásságáról, hogy mi is kellőképen tájékozódva legyünk s hogy az egyes egyházközségeket és azok munkás tagjait némileg megnyugtassa az, hogy végzett munkásságukat nyilvántartjuk.

Teljes egyházkör-i jelentést az egyleti életről külön is négy körből kaptunk, és pedig: az *udvarhelyi, kükküllői, marosi és felső-fehéri* körökből. A többire vonatkozólag részben az egyes helyekről bejött jelentésekre, vagy a fentemlített forrásokra vagyunk kénytelenek támaszkodni. Az így összegyűjtött adatokból a következő részletes eredmény állapítható meg:

Kolozs-Doboka kör: Itt először a Központ működéséről kell röviden beszámolnunk. A központi választmány hét ülésben tárgyalt különböző egyleti ügyeket. A múlt évben megkezdtük s ezután minden alalommal megtartjuk itt a diszteremben a d. e. templomozás után nagy vallásalapítónk halálának évfordulóját külön emlékűnnepély keretében. A Nőegylet működéséről külön jelentés számol be; itt is meg kell említenünk azonban azt a pompásan sikerült felolvasás-sorozatot, melyet mindig szépszámú közönség hallgatott végig. Öröndetes fejlődés az, hogy Szent-Iványi Sándor tiúkar megalkotta, illetve felújította és új életre keltette az ifj. Egyletet, amelynek máris több, mint 50 tagja van. Hetenkint kétszer tartanak összeövetelt. Reméljük, ha a kezdet nehézségein tulesnek, módját ejtik, hogy létezésükről a nyilvánosság előtt is bizonyosságot tegyenek. Az Egylet kiadta az Unitárius Közölynyt. Legújabbán pedig az Unitárius Naptárt. Ez a naptár épen a mai napon jelent meg.

Lemondott elnökünk helyett a mai napon újat választottunk a Gr. Horváth-Tholdy Rudolf ur személyében. Nagy nyereség nekünk az, hogy a Br. Petrichevich-Horváth Kálmán utódja gyanánt olyan embert üdvözölhetünk az elnöki székbén, akit nemcsak vérségi rokon füz nagynevü elődjéhez, hanem aki a maga csendes, töprengő természetével, faját és vallását melegen szerető érzésével és jó szívével nagyon emlékeztet bennünket boldog emlékü volt Elnökünkre. Isten tartsa meg őt, hogy viselje jó egészséggel és jó kedvvel új tisztét.

Kolozson sikeres egyleti működés folyt 11 összeövetellel. Az Egylet 15 éve áll fenn s nem csökkenő buzgalommal folytatja működését.

Ezek után mindjárt az *Udvarhely kör* jelentését kell elővennünk, mely terjedelmében és tartalmában most is, mint a múltban, a legelső helyen áll. A *Sigmond* József által szerkesztett gondos és kimerítő jelentés nemcsak hü képet ad a körben lefolyt egyleti munkáról, hanem lelkesíthet is mindenkit arra, hogy részt vegyen a D. F. E. munkájában. Javasolom, hogy e tartalmas jelentés készítőjének, *Sigmond* József homoródjánosfalvi lelkész urnak szavazzon a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet buzgó munkásságáért. De köszönet illeti mindazokat, akik oly lelkesen felkarolták az egyleti élet ügyét.

Az egyházközségek között e tekintetben Vargyas és Homoródszentpál vezet. Vargyason — amint a jelentés mondja — jól esik látnunk, hogy a község intelligens közönsége az egyházas életben összekapcsolódik a néppel.

Homoródszentpálon az Egylet három tagozatban működött Bencze Gáborné és Pálffi Ákosné buzgó vezetésével. Külön is ki kell emelnünk, hogy itt a múlt évben beállítottak egy nyári gyermekgondozót, hol foglalkoztatják, szórakoztatják, sőt tanítják a munkában fáradozó szülők gyermekeit.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Tanácskozásaink.

Az idéni főtanács nagyon emelkedett szellemű volt s valahogyan — úgy éreztük — hogy az Egyház fiai mintha sokkal inkább hivatásuk magaslatán állottak volna, mint bármikor előbb.

Ezt valószínűen az is befolyásolta, hogy a főtanácsot megelőző napokon igen nagyfontosságú s általában eredményesnek mondható *lelkészi konferenciát*, illetve továbbképzőt tartottunk, amelyen az unitárius valláserkölcsei nevelés kérdése volt — öt előadás köré csoportosítva — megbeszélésünk tárgya.

Dr. Varga Béla tanár neveléstani vezetését tartott s ezt követte Dr. Kiss Elek ótestamentumi, Gálfi Lőrinc újtestamentumi, Csifó Salamon egyháztörténelmi, Dr. Boros György hit- és erkölcs-tani előadása, mely előadásokhoz igen számosan szóltak hozzá. Az előadások és hozzászólások segítségével most már lehető lesz vallás-erkölcsi nevelési rendszerünk teljes kiépítése. Sigmond József és Lőrinczy Dénes lelkészek bibliamagyarázatot tartottak, páran imádkoztak s az elnöki széklet Dr. Ferencz József és Kovács Lajos töltötték be.

Igen érdekes vitatkozásokban volt részünk pár alkalommal s reméljük, hogy a sok fölvetett és részint megoldott probléma áldásos hatását mutatni fogja szellemi életünkben.

Egyetemes lelkészkörünk is Székely Tihamér szép imája után népes és sikeres gyűlést tartott, melyen Kovács Lajos lelkész remek megnyitót olvasott fel s igen számos kérdés került megbeszélés alá. Lőfi Ödönnek, a prágai szabadelvű vallásos kongresszusról tartott tartalmas felolvasása igen jó szellemi tájékoztatásnak bizonyult. Nagy Béla imájával 500 leu pályadíjat nyert s Kovács Lajos és Útő Lajos között 500 leu pályadíjat megosztott a közgyűlés, mely összeggel az a gyakorló lelkész volt honorálandó, aki egy év alatt a legkiválóbb irodalmi munkásságot fejtette ki.

Általában, a felvetett tárgyakból és határozatokból azt lehetett megállapítani, hogy lelkészeink feladata teljes tudatában, hivatása magaslatán áll.

Az *egyházi tisztviselők* egyházi adó-megállapításáról a főpásztori körirat szólott s mi még azt említjük fel, hogy az *Unitárius Irodalmi Társaság* közgyűlésén Dr. Ferenczy Géza főg. úr elnökölt s Dr. Borbély István főtitkár számolt be. Örömmel állapíthattuk meg, hogy íróink derekas munkát végeztek az elmúlt évben is és örülni fogunk, ha unitárius kiadandó műveinket sorozatba illeszthetjük be s kiadásukat egységessé és szervessé tehetjük.

A *Dávid Ferenc-Egyület* közgyűlése is, amint a jelentésből olvasható, emelkedett hangulatú és sikeres volt.

Mindezek után a torockói műkedvelők előadták Péterffy Gyula unitár. kántorunknak *Nagyapó álma* című darabját, s a szép, a tündöklő torockói ruha valódi gyönyörűségünkre szolgált ama szellemtől kísérve, mely a szép darabban kifejezésre jutott.

Egy eseményekben annyira gazdag hét után nyílt meg nov. 6-án a **főtanács**, amelynek keretében elintéztést nyert egyetemes Egyházunknak minden odatartozó, ezévi ügye.

Történeti magaslapon állott Ferenc József püspök urunknak 51. évi püspöki jelentése s ezzel kapcsolatban a *reverzális*-ügy unitárius elintéztése. Ha Dávid Ferenc a hitet annakidején Istenajándékának nevezte, miért senki nem üldözhető, akkor a mi 93 éves főpásztorunk a gyermekek vallásának kérdését a régi törvényben jól elintéztett módra utalta s nem mutatkozott hajlandónak, hogy a kérdéssel kapcsolatban magyar fajának egységét megbontani törekedjék s így a vallási türelmetlenség sötét hinárjába keverje Egyházát.

E szellemben szentelte fel a 15 belső embert egy érdekes és megkapó beszéd kíséretében, főtisztelendő urunk, a templomi Isten-tisztelet keretében. Az ünnepi beszédet Dr. Varga Béla teol. tanár tartotta s a Berde ebéden az emlékkehellyel felköszöntőt Dr. Kiss Elek dékán mondott.

A főtanács módosító törvényt hozott a lelkészválasztásra vonatkozólag, tudomásul vette a különböző jelentéseket s mély szomorúsággal állapította meg, hogy az állam kormányai még nem tudják annyira értékelni a mi kulturmunkánkat, hogy iskoláinkkal méltányos jogszerűséggel járjanak el s hogy a kiadandó segílyt valóban meg is adják. Főtanács bizik az isteni gondviselésbe, hogy eljön a mi Egyházunk becsületes munkájának a megbecsülése és értékelése is egyszer.

Addig is azonban minden áldozatra kész, hogy Istentől ránk mért, nekünk kiosztott hivatásunkat betölthessük s ezért, ez áldozatos készségért volt olyan fölemelő az idéni főtanács. „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk“.

Dr. K. E.

Kedves előfizetőinknek és barátainknak kellemes és boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk.

Teol. Akad. növendékei nov. 20-án az Aranyos vidékén Szentmihályfalván, Mészkon, Sinfalván és Bágyonban Istentisztelettel egybekötött Dávid Ferenc emlékünnepeket tartottak s Bágyonban egy műsoros estély s reggelig tartó multság is volt. Mindenütt megértéssel és nagy szeretettel fogadták őket. Dr. Kiss Elek dékán és Ütő Lajos ének- és zenetanár volt velük, kik közül előbbi három helyt beszélt s utóbbi vezette a nagyszerűen sikerült dalárda-énekeket.

Recsenyédi hírek. Dombi Mózes, aki mint állami tanító H.-Keményfalváról Recsenyédre helyeztetett át, ezen új állomáson f. évi okt. 30-án tartotta meg ünnepélyes beköszöntőjét nagyszámu templomi közönség jelenlétében. A püspöki kinevezést Zoltán Sándor h.-szentmártoni lelkész olvasta fel, tolmácsolván egyuttal a főpásztor és köri eseres szerencsekívánatát is. A gyülekezeti éneklést Bedő Albert h.-szentmártoni énekevezértanító vezette, a beiktató beszédet Gál József helybelyi lelkész mondotta. Hangsúlyozván,

hogy a belső emberek leglelkesebb munkája is csak úgy lesz eredményes s a gyülekezet lelki életére áldásos, ha a hívek őszinte bizalmukkal támogatják s becsüléssel, tisztelettel veszik körül nemcsak tiatal, kezdő korában, hanem akkor is, mikor a belső ember már a pálya vége felé jár. Ebéd alatt szóba került egy ujjorgona beszerzése is. Tamás Gábor szentpáli gazda a beszerzendő új orgonához egy sipot ígért, Máté István presbiter a közbirtokosság segítségét helyezte kilátásba. Bartha István helybeli gazda rendezése folytán f. évi november 20-án a helybeli és a szomszéd községek-ből szép számmal összegyűlt közönség részvételével sikerült bál volt, mely alkalommal Gyallay darabokat adtak elő: Bartha Mária, Bartha Jenő, Bartha Mátyás, Bartha Ezékiel, Bomhér Eszter, Bomhér Dénes, Fodor Julia és Nagy Eszter. Azonkívül szavalt még Béres Domokosné. A 400 leu tiszta jövedelmet az új orgona beszerzésére ajándékoztuk.

Pályázat. Dr. Boros György, ügyvezető alelnökünk adománnyából 500 leu pályadíjat tűzünk ki a következő pályamunkára: „Mivel tett Brassai legnagyobb szolgálatot egyházunknak?“ A pályázatban csak 30 éven aluli ifjak vehetnek részt. A pályamű egy nyomtatott ivnél (16 Közlöny oldal) terjedelmesebb nem lehet. A pályamű az ifjuság számára szóljon és hithűségre való tanításra, munkára serkentő legyen. A pályaművet 1928 szeptember 1-ig kell beküldeni a Dávid Ferenc-Egylet, Cluj, Colegiul Unitar, címére.

Gyászrovat. Özv. Hafli Józsefné, Józán Miklós, magyarországi püspöki vikáriusunk feleségének édesanyja, folyó évi november 18-án elhunyt. Özv. Balogh Györgyné, Dr. Balogh György, aranyoskői felügyelő gondnokunk édesanyja, folyó évi november hó 27-én jobblétre szenderült.

Barra Lajos ny. körjegyző, h.-almási lakos, jó egyháztag s elsőrendű családapa, kit nagy rokonsága gyászol — elhunyt. Néhainak csendes pihenést, hozzátartozóinak vigasztalást kívánunk.

Az elköltözötteket fogadja Isten a jóknak és igazaknak járó szeretettel, az őket gyászolók pedig vigasztalódjanak meg Isten akaratában meggyogdva.

Székelykereszturi gimnáziumunk ifjusága Dávid Ferenc halálának 348-ik évfordulójára emlékünnepet rendezett november havában. Prédikált Bácsi Dániel VIII. oszt.; könyörgött Vári Albert VIII.; sz. váltak Kovács János és Inczeffi Ferenc VII. oszt. tanulók, Dávid Ferencről pedig meleghangú, sikerült felolvasást tartott Darkó Béla VIII. oszt. tanuló.

Házasság. Gróf Horváth-Tholdy István, egyletünk elnökének fia, kolozsvári bankigazgató, folyó évi december hó 3-án házasságot kötött Molnár Ilona urleánnyal, a kolozsvári uri társaság egyik bájos tagjával. Egyházi áldásban részesítette a fiatal párt Szent-Iványi Sándor lelkész; tanúk voltak Dr. Gyulay Tibor és Gr. Vass Endre. Gratulálunk.

Az Unitárius Teológusok Önképzőköre halás köszönetet

mond: Pálfi Albert, Barabás Miklós, Bencédi Domokos, Biró Izsák, Major Sándor, Pál Dénes (zsákodi), Dobai István, Máthé Zsigmond, Szent-Iványi Sándor, Fülöp Zoltán, Simén Domokos lelkész uraknak, ugyszintén Dr. Borbély István, koll. igazgató, Jancsi László hitoktató, Lőrinczy Zoltán számellenőr és Boros Jenő tanár uraknak, kik felszentelésük alkalmával 1500 leuval gyarapították az Önképzőkörünk könyvtár alapját.

A Teológia akadémia ifjusága köszönetet mond továbbá Gálfi András alsó-felsőszentmihályfalvi, Biró István bágyoni, Benczédi Domokos mézskői, Árkosi Tamás sinfalvi lelkész uraknak, kik az ifjuság aranyosszéki kirándulását lehetővé tették. Ugyszintén Gál Domokos és Csongvay Dénes uraknak, kik fáradhatatlan buzgóságukkal elősegítették Bágyonban rendezett műsoros estély sikerét.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába rendes tagsági és előfizetői díjat fizettek: Dr. Ferencz Áron Kolozsvár, Deák Jenőné Telek, Szinte Sándor Désfalva, Kereki András, Hosszu Zsigmond Mészkö, Székely Andrásné, özv. Zurmann Ferencné, Ebergényi Gyuláné, Kovács Józsefné, Székely József, Székely Ferenc, Székely Por. Sándor, Székely Pál, Raffaj Zsigmond Verespatak, Stanciu János Marosvásárhely, Farczádi Sándor Beszterce, özv. Kelemen Miklósné Marosvásárhely 1926—1927-re, Székely János Zalatna 1925—1926-ra, Osváth Gábor Ürmös 1925—1927-re, Útő Béla Lécfalva, Bedő Ferenc Kézdivásárhely, Unitárius Egyházközség Kilyén és Sepsiszentgyörgy, Simon András, ifj. Szabó Mózes, Barabás Mihály, Korodi Ferenc, Útő Áron, Novák Jánosné, özv. Útő Benjaminsz, ifj. Téglás Dávid, Incze Béla, Imreh Albert, Vida Géza, Uzoni Mihály, id. Szabó Mózes, József Kálmán, Zoltán Sándor, Téglás Albert, Csiki István, Kiss Károly, Útő Lajos, Köntés Ferenc Sepsiszentgyörgy, Csehétfalvi Dávid Ferenc-Egylet, Pap Dániel Csehétfalva, Fiátfalvi Dávid Ferenc-Egylet, Unitárius Egyházközség, Fazakas Domokosné Fiátfalva, Boros Péter, Hátszegi Dénes Szentegyházasszafalu, Kovács Andor Kápolnásszafalu, Halmágyi Gábor Brassó, Török Ferenc Resica, Kozma Miklós Nagyajta, Gyulai Árpád Korond, ifj. Mester István Muzsna, Erős Sándor Komjátszeg, id. Fazakas Sándor Nagyajta, Kovács Károly Marosujvár, Ürmösi Jenő Kolozsvár, ifj. Lengyel Péter, László Domokos, Fazakas Domokos, Benczédi Lajos Lupény, Csép Lajos, Szolga József Vulkán, Taglich László, Horváth András, Bodi Imre, Ferencz Istvánné, Benedek Albert, Tóth Ferenc Brassó, Koronki János Kolozsvár, Gál József, Albert Ferenc, Unitárius Egyházközség Recsenyed. Id. Tiboldi Sándor Székelyszentmihály, Unitárius Egyházközség Mészkö és Alsójára, Alsójárai Dávid Ferenc-Egylet, Nagy Lázár, Lőrinczy Zsigmond Marosvásárhely, Máté Sándor Szentháromság, Dávid Ferenc Nőegylet, Unitárius Egyházközség, Id. Székely Miklós, Bedő Miklós Homoródszentpéter 1927-re; Fazakas Ferenc, Fazakas Károlyné Fiátfalva, Dimény Mózes Hosszasszafalu, Benedek László Brassó 1926-ra; Kolláth Emma Székelykeresztúr 1925-re; Czákó László Torda 1924-re, özv. Ür-

